

ПОЛІКУЛЬТУРНА ОСВІТА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ УКРАЇНА І КАНАДА

Ольга Свиридюк, к.п.н.
УДПУ імені Павла Тичини
Умань, Україна

Інтеграція полікультурності в освіту вимагає професіоналів цілком нової соціальної генерації, здатних працювати на високому рівні в полікультурному середовищі, де індивідуальності представляють різноманітні етнічні, расові і культурні групи, спроможні допомогти визначити майбутні особистісні і професійні напрями розвитку. У полікультурній підготовці майбутніх вчителів використовують нові підходи залучення культурної різноманітності до переосмислення історії, культури та ідеології. Полікультурна підготовка майбутніх вчителів має сприяти усуненню щодо етноцентризму, відкрити шляхи до інших культур через усвідомлення їхнього світогляду. Метою полікультурної навчальної програми є допомога студентам у трансформації їхнього світу; у формуванні особистості, котра аналізує, відтворює, критикує, спонукає до соціальних дій, що в результаті приведе до рівності суспільства XXI століття.

Метою даної статті є окреслення стану підготовки вчителів до роботи у полікультурному середовищі Канади та України.

У Канаді активно розробляють полікультурні програми підготовки вчителів. Канадські науковці К. Грант і У. Тейт зазначають, що наприкінці ХХ століття, на жаль, полікультурна підготовка вчителів була зосереджена переважно на зразках вербальної взаємодії швидше, ніж на навчальних методиках і моделях підвищення самоповаги [2].

Полікультурна підготовка вчителя включає в себе вивчення природи стереотипів, їх ролі у формуванні упереджень, расизму, дискримінації та конфліктів. Погляд на інше «Я» особливо важливий у міжкультурному освітньому процесі, де є школярі – представники тих культурних груп, які історично були відокремлені. Майбутні вчителі одержують установку створювати довірливі стосунки з учнями і таке навчальне середовище, яке дозволить школярам залишатися тими, ким вони є, зберігати свою культурну своєрідність.

Одним із найважливіших пунктів міжкультурного аспекту підготовки вчителя є володіння різними типами навчання, які відповідають різним культурам, різним стилям засвоєння знань. В міжкультурних ситуаціях учителі можуть діяти як етнографи, розглядати школу як культурне суспільство і враховувати всі відтінки міжкультурних взаємин. Використовуючи етнографічні дослідницькі методи (польові замітки, спостереження за учнями, інтерв'ю з дітьми, батьками, членами спільноти), вчителі можуть дізнаватися про культурні особливості школярів, виявляти властивий їхнім культурам стиль навчання і комунікації.

Якщо оцінити стан полікультурної освіти в Україні, то слід визнати, що вона не входить до складу пріоритетних напрямків розвитку педагогічної науки та практики. І науковці, і шкільні вчителі часто замовчують такі «незручні питання», як міжетнічні конфлікти та націоналізм. Між тим полікультурність людини закладається не на генетичному рівні, вона соціально детермінована і має бути вихована.

Щодо навчальних програм, що забезпечують полікультурну підготовку майбутніх учителів в українських університетах, тут пропонується вивчення таких гуманітарних дисциплін, як: українська мова, іноземні мови, латинь, література, географія, етика, релігія, образотворче мистецтво та ін.

Деякі університети виділили додаткові години з варіативної частини на вивчення предметів, які містять полікультурний компонент. Так, дисципліна «Міжкультурне спілкування в багатокультурному суспільстві» викладається факультативно у межах ступеня бакалавра у Національному університеті «Львівська політехніка» і спрямована на формування таких компетенцій, як: багатокультурність та вміння цінувати розмаїття; здатність працювати у багатокультурних контекстах; вміння та бажання працювати в колективі; усне та письмове спілкування; здатність застосовувати знання на практиці; розуміння культур та звичаїв інших країн; здатність розуміти структури культурних систем [1].

Порівняння українського та канадського досвіду розв'язання проблем полікультурності у ВНЗ дають змогу зробити висновки. Педагогічний досвід Канади вирішення питань підготовки вчителів до роботи в полікультурному середовищі є джерелом удосконалення сучасної вітчизняної педагогічної практики. На наш погляд, необхідно активніше використовувати накопичений світовою педагогічною практикою потенціал вирішення проблеми полікультурної освіти, враховуючи сьогоденні соціально–політичні та культурні реалії в Україні.

Література

1. Грива О., 2003 (1–2), *Модель соціально-педагогічної підготовки фахівців до роботи з молоддю в умовах полікультурності*, Збірник праць Полтавського державного університету.
2. Grant C., 1995, *Multicultural Education through the Lens of Multicultural Education Research Literature*, Handbook of Research on Multicultural Education, New York.